בס"ד. ש"פ שמות, י"ט טבת, ה'תשמ"ח*

הבאים ישרש יעקב גו'[1], ומביא הצמח צדק במאמרו ד"ה זה[2] פירוש התיב"ע עה"פ שזה קאי על הגאולה. שהתרגום דהבאים הוא יתכנשון מביני גלוותהון ויתובון לארעהון [דהבאים קאי על הביאה לארץ שתהי' בגאולה העתידה, והביאך[3] ה' אלקיך אל הארץ[4]], ואז יהי' ישרש יעקב, תמן יתילידון דבית יעקב. ומבאר בהמאמר, דהשרשה (ישרש) הוא העלם (כמו השרשת אילן, ששרשי האילן שבארץ הם בהעלם) ולידה הוא גילוי (דקודם הלידה בהיותו בבטן אמו, הוא בהעלם, וכשנולד בא לגילוי), וזה שהתרגום דישרש הוא יתילידון, הוא, ששרש הנשמה (ישרש יעקב) יהי' בגילוי (יתילידון).

וממשיך בהמאמר[5] עוד פירוש בישרש יעקב, שזה קאי על קיום המצוות. דכמו שהשרשה כפשוטה היא בארץ דוקא, עד"ז הוא בנשמה (יעקב), שההשרשה היא בקיום מצוות מעשיות. והקשר דשני הפירושים בישרש יעקב[6] (גילוי שרש הנשמה וקיום המצוות) הוא, כי הגילוי דשרש הנשמה שיהי' לע"ל הוא ע"י קיום המצוות עכשיו. והענין הוא[7], דבשרש הנשמה כמה דרגות. ועיקר שרש הנשמה הוא כמו שהיא מושרשת בהאור שלמעלה מהשתלשלות, ואור זה נמשך ע"י קיום המצוות. דההמשכה שע"י לימוד התורה היא מבחינת חכמה, ראשית ההשתלשלות, והמשכת האור שלמעלה מהשתלשלות, הוא ע"י מעשה המצוות[8]. וזהו שארז"ל[9] כל שמעשיו מרובין מחכמתו כו' דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין, כי המשכת שרש הנשמה היא ע"י מעשה המצוות. וזהו הקשר דשני הפירושים בישרש יעקב, שע"י קיום המצוות עכשיו

---

*) יצא לאור בקונטרס כ"ד טבת — תש"נ, "לקראת כ"ד טבת, יום הסתלקות־הילולא של אדמו"ר הזקן .. עש"ק פ' שמות, כ"ב טבת, שנת ה'תש"נ".

1) ישעי' כז, ו. — התחלת ההפטורה דש"ק פ' שמות.

ולהעיר, אשר בשנה זו (ה'תש"נ) הקביעות דיום ההסתלקות של אדמו"ר הזקן היא כבשנת ויום ההסתלקות: "במוצש"ק דשמות כ"ג אור לכ"ד טבת" — לשון הצ"צ, נדפס ב"מענה לשון" (ווילנא, תער"ב. קה"ת, ה'תש"י. ה'תשכ"ז. [תשנ"ה]. ועוד) בתחילתו. פסקי דינים שלו בסופו (קה"ת, ה'תשל"ב — קג, א [תמב, א]. בהוצאת קה"ת, תשנ"ב — עג, ב [תיא, ב]).

השייכות דכ"ד טבת לפ' שמות — ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 33 ואילך. שיחת שבת זו — ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 195 ואילך. ועוד.

2) שנדפס באוה"ת פרשתנו (שמות) כרך ז ע' ב'תקלב ואילך.

3) נצבים ל, ה.

4) אוה"ת שם.

5) אוה"ת שם ע' ב'תקלו.

6) כמו כל הפירושים שבפסוק אחד ששייכים זה לזה, כידוע הראי' לזה מ"שעטנז" (נדה סא, ב) — ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

7) בהבא לקמן ראה אוה"ת שם ע' ב'תקלד ואילך.

8) תו"א מג"א ד"ה יביאו לבוש מלכות צ, א־ב (הובא באוה"ת שם).

9) אבות פ"ג מי"ז.

(פירוש השני בישרש יעקב) נמשך שרש הנשמה, והגילוי דהמשכה זו יהי' לע"ל, יתילידון דבית יעקב, ששרש הנשמה יאיר בגילוי (פירוש הראשון בישרש יעקב).

והנה ע"פ הידוע הדיוק במאמרי רבותינו נשיאינו גם בסדר הענינים[10], צריך להבין, הרי הגילוי דשרש הנשמה שיהי' לעתיד בא לאחרי וע"י קיום המצוות עכשיו, והסדר דשני הענינים (פירושים) בהמאמר הוא, שבתחלה בא הפירוש שישרש יעקב הוא גילוי שרש הנשמה שיהי' לעתיד, ולאח"ז בא הפירוש שישרש יעקב קאי על קיום המצוות עכשיו. גם צריך להבין, שבפירוש הראשון (שישרש יעקב קאי על הגאולה) מפרש (גם) תיבת הבאים, ובפירוש השני (שישרש יעקב קאי על קיום המצוות עכשיו) אין פי' תיבת הבאים.

ב) **והנה** בהפירוש שישרש יעקב קאי על קיום המצוות, שני אופנים[11]. שההשרשה דיעקב היא בקיום המצוות (כנ"ל), ושההשרשה דמצוות היא ביעקב. כמ"ש אדמו"ר הזקן (בעל ההילולא דכ"ד טבת) בתו"א ד"ה זה[12], דכמו שהזריעה כפשוטה צריכה להיות בארץ דוקא, כמו"כ הוא בהזריעה דמצוות (אור[13] זרוע לצדיק[14]), שצריכה להיות בישראל דוקא דכתיב בהו[15] כי תהיו אתם [לי[16]] ארץ חפץ. וזהו ישרש יעקב יציץ ופרח גו', דישרש יעקב קאי על קיום המצוות עכשיו, שהמצוות נזרעים ונשרשים ביעקב, ועי"ז יהי' לע"ל הצמיחה, יציץ ופרח.

ומבאר בתו"א שם[17], דפירוש הבאים ישרש יעקב הוא, שבכדי שיהי' ישרש יעקב, ההשרשה דתומ"צ בישראל, הוא ע"י הבאים, הביאה למצרים, וכידוע[18] שגלות מצרים הי' הכנה לקבלת התורה. וממשיך שם[18], דכמו שגלות מצרים היתה הכנה לקבלת התורה, עד"ז גלות זה האחרון הוא הכנה לקבל פנימיות התורה שיתגלה לעתיד. ויש לומר, דזה שמוסיף בתו"א שם ענין זה (שהגלות האחרון הוא הכנה לקבל פנימיות התורה שיתגלה לע"ל), הוא, כי עפ"ז יומתק השייכות דהבאים לישרש יעקב, דמשמעות הכתוב הוא שההשרשה היא בהגלות עצמו[19]. דבנוגע לגלות מצרים, הבאים הוא רק הקדמה לישרש יעקב. שע"י גלות מצרים, כור הברזל[20], נצרפו ישראל להיות בחינת ארץ חפץ[21], ועי"ז קיום התומ"צ שלהם שלאחרי היציאה ממצרים ולאחרי קבלת התורה

---

10) וכמו בתורה בכלל, שגם סדר בתורה הוא תורה — ראה לקו"ש חכ"ד ע' 629 הערה ד"ה סדר אין תורה.

11) וראה בארוכה אוה"ת שם ע' ב'תקלו התיווך דשני האופנים.

12) תו"א פרשתנו נג, ד.

13) תהלים צז, יא.

14) כ"ה בתו"א שם (נג, ג), וכן מובא באוה"ת שם. ובתו"א שם נג, ג כמה פסוקים שהמצוות נק' בשם זריעה.

15) מלאכי ג, יב.

16) כ"ה בתו"א שם. ובכ"מ (ראה בהנסמן במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רטז).

17) נד, סע"א.

18) וראה גם תו"א ריש פרשתנו (ועם הגהות וכו' — באוה"ת פרשתנו ע' ז ואילך). תו"ח ריש פרשתנו.

19) ראה פרש"י עה"פ ישעי' שם.

20) כמ"ש (ירמי' יא, ד) ביום הוציאי אותם מארץ מצרים מכור הברזל. וראה בהנסמן בהערה 18.

21) כ"ה הלשון באוה"ת פרשתנו כרך ח ע' ב'תתסא.

היא באופן דישרש יעקב. ולכן מוסיף שגלות האחרון הוא הכנה להגילוי דלע״ל, שעפ״ז, הבאים קאי גם על הגלויות שלאחרי גלות מצרים[22] ועד לגלות זה האחרון, דלפי פירוש זה, הבאים וישרש יעקב הם ענין אחד. שההשרשה דמצוות בישראל (שעי״ז תהי׳ הצמיחה לע״ל) היא בעיקר בהמצוות שישראל מקיימים בזמן הגלות. כמ״ש בתניא[23], שכל הגילויים דלע״ל תלויים במעשינו ועבודתינו בזמן משך הגלות.

ויש לומר, דזה שבדרוש הנ״ל דהצ״צ אינו מעתיק פירוש זה בהבאים ישרש יעקב שזה קאי על קיום המצוות שבזמן הגלות, הוא, כי זה שהגילויים דלע״ל תלויים במעשינו ועבודתינו הוא במעשינו ועבודתינו שבכל הזמנים, הן בזמן הבית והן בזמן הגלות, שבכל אחד מהם יש מעלה (כדלקמן), וישרש יעקב (להביאור שבדרוש זה) קאי על קיום המצוות שבכל הזמנים.

ג) **והענין** הוא, דבהמעלה שבקיום המצוות על לימוד התורה, שני ענינים. שההמשכה שע״י קיום המצוות היא נעלית יותר מההמשכה שע״י לימוד התורה (כנ״ל סעיף א), וזה שבקיום המצוות ישנה המעלה דאתהפכא חשוכא לנהורא, כי בירור הגוף ונה״ב וחלקו בעולם הוא (בעיקר) ע״י מעשה המצוות[24]. ומהחילוקים שבין שני הענינים, דההמשכה שע״י קיום המצוות היא בזמן הבית יותר מבזמן הגלות. כי ההמשכה שע״י מעשה המצוות היא (בעיקר) כשהעשי׳ היא בביטול[25], וכיון שענין הביטול הוא בעיקר בזמן הבית [דנוסף לזה שבזמן הגלות א״א להיות הביטול דהשתחוואה (ביטול פנימי) שבא דוקא מצד הראי׳ באלקות, וכמו שאומרים[26] ואין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות לפניך, דמכיון שאין אנו יכולים לעלות וליראות במילא אין אנו יכולים להשתחוות, להיות בבחי׳ ביטול פנימי[27], הנה גם הביטול החיצוני (ביטול דכריעה[28]), שבא מצד השגת אלקות (שישנה, בכללות, גם בזמן הגלות), אינו כדבעי, כיון שגם ההשגה באלקות שבזמן הגלות אינה השגה אמיתית[29]], לכן, ההמשכה שע״י קיום המצוות בזמן הבית היתה המשכה נעלית יותר. ועיקר ההמשכה שע״י המצוות יהי׳ לע״ל, כי אז יהי׳ קיום המצוות בתכלית השלימות, כמצות רצונך[30]. והענין דאתהפכא חשוכא לנהורא שע״י קיום המצוות הוא בעיקר בזמן הגלות. כי החושך דהגוף ודנה״ב ודהעולם כמו שהם בגלות הוא חושך גדול

---

22) ראה שבת קמה, סע״ב ובפרש״י שם ״הבאים .. שיבואו לבבל״.

23) רפל״ז.

24) תניא פל״ה (מה, א) ופל״ז (מח, ב ואילך).

25) לקו״ת אחרי כו, ב. וראה גם תו״א פרשתנו ד״ה זה (נג, ד. נד, ב. נה, א). ובכ״מ.

26) בתפלת מוסף דיו״ט.

27) לקו״ת ברכה צח, ב. סידור (עם דא״ח) רעו, ב ואילך. ד״ה קול דודי תרס״ח (סה״מ תרס״ח ס״ע קנא ואילך), ה׳תש״ט פ״ב (סה״מ ה׳תש״ט ע׳ 108). ד״ה משכני תרפ״ד פ״ב (סה״מ תרפ״ד ע׳ רפ). ובכ״מ.

28) ד״ה קול דודי תרס״ח (סה״מ שם ע׳ קנב), ה׳תש״ט פ״ג (סה״מ שם ע׳ 109). ד״ה הנ״ל תרפ״ד פ״ג (סה״מ שם ע׳ רפא). ובכ״מ.

29) ראה ד״ה ונחה עליו ה׳תשכ״ה פ״ב (לקמן ח״ג ס״ע קפט ואילך). וש״נ.

30) נוסח תפלת מוסף דשבת ויו״ט. וראה תו״א ויחי מו, ד ואילך. תו״ח שם (צה, א. צו, ג־ד). אוה״ת ויחי כרך ו תתשכח, ב ואילך. שם כרך ז תתתסח, סע״ב ואילך. המשך וככה תרל״ז פי״ז ואילך. המשך מצה זו תר״ם פס״ג. ובכ״מ.

יותר מהחושך שלהם כמו שהם מצד עצמם, וע"י קיום המצוות בזמן הגלות, שעי"ז נעשה הבירור דהגוף וכו' כמו שהם בגלות, גם חושך זה נהפך לאור.

ד) **והנה** לע"ל יהי' הגילוי דשני הענינים הנ"ל שבקיום המצוות, גילוי ההמשכה שע"י קיום המצוות עצמה, וגילוי ההמשכה שע"י הבירור והאתהפכא שנעשה ע"י המצוה. ויש לומר דזה שכתוב בתניא שהגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתינו שבזמן הגלות, הוא, כי בתניא שם מדובר בהעילוי דאתהפכא חשוכא לנהורא, יתרון[31] האור הבא מן החושך[32]. והגילוי דאור זה שיהי' לעתיד (יתרון האור הבא מן החושך) תלוי (בעיקר) במעשינו ועבודתינו שבזמן הגלות, וזה שלע"ל יהי' הגילוי דאוא"ס שבהמצוות עצמם תלוי (בעיקר) במעשינו ועבודתינו שבזמן הבית.

ויש לומר, דזה שגם הגילוי דהמצוות עצמם תלוי במעשינו ועבודתינו עכשיו, הגם שגם לעת"ל יהי' קיום המצוות, ואדרבה קיום המצוות אז יהי' בתכלית השלימות (ובמילא, גם ההמשכה שע"י המצוות אז תהי' בתכלית השלימות), הוא, כי בכדי שלע"ל תהי' שלימות ההמשכה דהמצוות הוא ע"י קדימת ההמשכה דהמצוות כמו שהוא עכשיו. [ולהעיר מהמצוות דהאבות שהיו הכנה להמצוות שלאחרי מ"ת[33]. ויש לומר, שגם ענין זה הוא בעיקר ע"י העבודה שבזמן הבית. כי בזמן הבית, האדם והעולם היו בדרגא נעלית יותר מבזמן הגלות, ולכן[34], בקיום המצוות שבזמן הבית [שהאדם שקיים המצוה, וכן הדבר הגשמי שבו נעשתה המצוה, היו בדרגא נעלית] הי' שלימות בדוגמת השלימות דקיום המצוות שיהי' לע"ל, ולכן זה שהמצוות דעכשיו הם הכנה להמצוות דלע"ל הוא בעיקר בהמצוות שבזמן הבית. [ויש לומר שזהו גם מהטעמים על זה שבזמן הגלות ניתוספו כו"כ ענינים במצוות (הידורים מנהגים וכו'), וגם בתורה, ולא רק ענינים פרטיים אלא גם ענינים כלליים [דהמשנה נסדרה ע"י רבינו הקדוש בזמן הגלות (אלא שאז לא הי' קושי הגלות[35]), ומכ"ש הברייתא והגמרא שנסדרו בזמן הגלות], בכדי שתהי' שלימות גם בהעבודה דתומ"צ שבזמן הגלות, ועי"ז, גם ע"י העבודה שבזמן הגלות יבואו להשלימות האמיתית דתומ"צ דלע"ל].

---

31) ע"פ קהלת ב, יג.

32) ראה תניא פל"ו (מה, סע"ב ואילך), דזה ש"התכלית הוא עוה"ז התחתון" הוא לפי שבעולם זה דוקא "אתהפך חשוכא לנהורא .. ויתרון האור מן החושך". וראה גם ספל"ז (מט, סע"א) "להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא לאהפכא חשוכא לנהורא".

ולכאורה צריך לומר, שהביאור שבכ"מ (המשך תרס"ו ס"ע ג. ועוד) דנתאוה הוא למעלה מטעם והביאור שבתניא שם, הם בשתי דרגות.

ולהעיר מהלשון בתניא פל"ו שם "שכך עלה ברצונו ית' להיות נחת רוח לפניו ית' כד אתכפיא סט"א ואתהפך חשוכא לנהורא", דזה שיש נח"ר לפניו באתכפיא ואתהפכא הוא רק מפני "שכך עלה ברצונו ית'". אבל אעפ"כ, זה שעלה ברצונו הוא שיהי' מעלה בהענין דאתכפיא ואתהפכא [וכהמשך הלשון בתניא שם "ויתרון האור מן החושך"]; משא"כ הענין ד"נתאוה" שלמעלה מהטעם (המבואר בכ"מ) — גם לאחרי שנתאוה להיות לו דירה בתחתונים, אין "מעלה" בהדירה, וענינה הוא רק שכך נתאוה.

33) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 88 ואילך. שם ע' 79 ואילך. וש"נ.

34) ראה תו"ח שבהערה 30 (צו, ג־ד) והמשך וככה שם (ספ"כ ואילך), שהשלימות דקיום המצוות תלוי' (גם) בשלימות האדם המקיימם.

35) ועד שאנטנינוס שמשי' לרבי (ע"ז יו"ד, סע"ב).

ה) **והנה** החילוק בין שני ענינים הנ״ל שבקיום המצוות (ההמשכה שע״י המצוה והבירור שנעשה על ידה) הוא גם בהשייכות דהעבודה עכשיו עם הגילוי שיהי׳ מזה לע״ל. דבענין ההמשכה שע״י המצוות, כיון שהשלימות דהמשכה היא שההמשכה תהי׳ בגילוי, הרי גם ענינה של (העבודה ו)ההמשכה עכשיו הוא שיהי׳ לע״ל הגילוי שלה. ובענין הבירור שע״י המצוות, כיון שענינה של העבודה הוא בירור החושך, היינו שבעבודה זו נרגש שישנו חושך שצריך לבררו, הרי העבודה עכשיו והגילוי דלעתיד שיהי׳ עי״ז (ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ[36]), הם שני ענינים.

ועפ״ז יובן זה שבמאמר הנ״ל אינו מביא הפירוש שהבאים קאי על הירידה בגלות, וגם הסדר דשני הפירושים שבהמאמר, כי מזה שקיום המצוות עכשיו נק׳ בכתוב בשם השרשה, דענינה של השרשה (זריעה) הוא בכדי להביא צמיחה, מוכח, שהענין דקיום המצוות שבפסוק זה הוא ההמשכה שע״י המצוה ולא הבירור שנעשה על ידה. ולכן אינו מביא כאן הפירוש שהבאים קאי על הירידה בגלות, כי מעלת העבודה שבזמן הגלות היא בנוגע להבירור שע״י המצוה, משא״כ ההמשכה שע״י המצוה היא יותר בהעבודה שבזמן הבית (כנ״ל סעיף ג־ד). וזהו גם מה שהפירוש שישרש יעקב קאי על קיום המצוות עכשיו בא לאחרי ובהמשך להפירוש שישרש יעקב קאי על גילוי שרש הנשמה שיהי׳ לע״ל, כי ההמשכה שע״י קיום המצוות עכשיו (שבפסוק ישרש יעקב) היא המשכת שרש הנשמה (כנ״ל סעיף א), וענינה של ההמשכה הוא שתהי׳ לע״ל בגילוי, יתילידון.

ו) **וצריך** להבין, דלפי ביאור הנ״ל, השייכות דקיום המצוות עכשיו (פירוש השני) להגאולה (פירוש הראשון) הוא בהענין דישרש יעקב, שענינה של המשכת השרש עכשיו הוא שההמשכה תהי׳ בגילוי, ומזה שאומר בהמאמר (בתחלתו, עוד לפני שמעתיק הת״י) שהת״י מפרש הפסוק על הגאולה, מובן שזהו עיקר הפירוש, ומזה משמע דזה שהפירוש שישרש יעקב קאי על קיום המצוות עכשיו בא לאחרי ובהמשך לפירוש הת״י, הוא, לפי שקיום המצוות עכשיו בא בהמשך לכללות ענין הגאולה.

ויש לומר, דזה שמקדים בהמאמר הפירוש שקאי על הגאולה, הוא, כי כל הענינים נמשכים מהתורה, אסתכל באורייתא וברא עלמא[37], וע״י שבתורה מקדימים ענין הגאולה, נמשך כך גם בעולם שהגאולה תהי׳ בהקדם יותר. ולהוסיף, דכאשר יהודי (ומכ״ש נשיא[38]) חושב ע״ד ענין טוב, המחשבה שלו פועלת שכן יהי׳ בפועל. כמאמר הצ״צ שנתפרסם ע״י כ״ק מו״ח אדמו״ר[39] טראַכט גוט וועט זיין גוט. וסיפר כ״ק מו״ח אדמו״ר[40] שהצ״צ אמר מאמר זה לאחד החסידים, וע״י מחשבתו של

---

36) זכרי׳ יג, ב.

37) זח״ב קסא, א־ב.

38) באגרות־קודש שבהערה הבאה: אמר החסיד, וואָס העלפט מיין טראַכטן, איר רבי זאָלט טראַכטן, אייער טראַכטן קען העלפן.

39) לקו״ד כרך א קנט, ב. אגרות־קודש אדמו״ר מוהריי״צ ח״ב ע׳ תקלז.

40) בארוכה בלקו״ד שם קנט, א ואילך.

החסיד איז געוואָרן גוט בפועל. ויש לומר, דזה שכ"ק מו"ח אדמו"ר הוסיף סיפור הנ"ל, הוא כי ע"י שאירע כן בפועל, נמשך זה גם בגשמיות. וע"ד הידוע[41] דזה שהנביאים עשו גם פעולות (בגשמיות) בהתאם לנבואתם, הוא, כי עי"ז נעשה הקשר דהנבואה עם (גשמיות) העולם. ויש לומר, דכאשר המחשבה באה בדיבור ומכ"ש במעשה, היא פועלת עוד יותר. ועאכו"כ בנידון דידן, דנוסף לזה שהמחשבה דהצ"צ (להקדים הפירוש שהבאים ישרש יעקב קאי על הגאולה) באה בכתב (מעשה), הוא גם חלק בתורה.

ז) **ויהי** רצון, שע"י הדיבור בענינים אלו ימהרו ויזרזו כל זה עוד יותר, ובפרט ע"י העבודה דהפצת היהדות בכלל והפצת המעינות בפרט[42], שזוהי הכנה קרובה לקיום היעוד[43] מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים, סיום וחותם ספרו של הרמב"ם[44] (בעל ההילולא דכ"ף טבת[45]), שענין זה קשור גם עם התחלת ספרו לידע שיש שם מצוי ראשון. וזה קשור גם עם הספר תניא קדישא ספרו של אדמו"ר הזקן (בעל ההילולא דכ"ד טבת[46]), בו[47] נתבארו הענינים דידיעת השם. ויהי רצון שזכותם של בעלי ההילולא שקיבצו וליקטו בספריהם הנ"ל כל עניני התורה — ספר משנה תורה שמקבץ[48] כל ההלכות דנגלה דתורה, וספר לקוטי אמרים (תניא) המלקט כל הענינים דפנימיות התורה, וגם הספרים תורה אור ולקוטי תורה שבהם נלקטו המאמרים העיקריים[49] של אדמו"ר הזקן כפי שנסדרו ע"י הצ"צ — יקרב וימהר עוד יותר קיום היעוד שבההפטורה[50] ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל, ע"י הקב"ה עצמו[51], שבקרוב ממש ילקט את כולנו, ונלך כולנו יחד לארץ הקודש (כמו שתהי' בהרחבה, ירחיב ה' אלקיך את גבולך[52]) ושם גופא — לירושלים ולבית המקדש שיבנה במהרה בימינו ממש.

---

41) דרשות הר"ן דרוש ב. וראה גם רמב"ן עה"פ לך לך יב, ו. לבוש על הרקנטי לך לך שם.
42) כמ"ש באגה"ק הידועה דהבעש"ט — נדפסה גם בכתר שם טוב בתחלתו.
43) ישעי' יא, ט.
44) שבשנת אמירת מאמר זה (תשמ"ח) סיום מחזור הרביעי דלימוד ספר הי"ד להרמב"ם (ג' פרקים ליום) הי' בכ"ד טבת, שמתברך משבת זה.
45) שם הגדולים להחיד"א מערכת גדולים ערך רמב"ם בסופו. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 26 הע' 1. וש"נ. — שבשנת אמירת המאמר (תשמ"ח) חל למחרת ש"ק פ' שמות.
46) שמתברך משבת זה. ובפרט בשנה זו (תש"נ) שהוא במוצש"ק — ראה לעיל הערה 1.
47) גם בחלק הראשון, אף שבעיקרו הוא עצות בעבודת ה' (הקדמת התניא ד, א), ובפרט בחלק השני שבו נתבארו הענינים דיחוד ואמונה.
48) כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לספרו משנה תורה.
49) כידוע שהמאמרים דתו"א ולקו"ת נלקטו מאלפיים מאמרים ("היום יום" י"ד אדר א').
50) ישעי' כז, יב.
51) ראה רש"י עה"פ נצבים ל, ג.
52) ראה יב, כ ובספרי עה"פ. שופטים יט, ח ובפרש"י עה"פ.